

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Janusz KOCHANOWSKI

RPO - 604053 - II/08/PS

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Warszawa, *24/02/2009*

Pan
Andrzej Czuma
Minister Sprawiedliwości -
Prokurator Generalny

Wielce Łasowny Panie Ministrze.

W trakcie badania sprawy dotyczącej między innymi odmowy udostępnienia przez ppłk Krzysztofa Bondaryka - Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego swojego kontraktu menadżerskiego z Polską Telefonią Cyfrową na żądanie Centralnego Biura Antykorupcyjnego wyłonił się problem o charakterze generalnym, polegający na niespójności regulacji prawnych, które penalizują zachowanie przejawiające się w udaremnianiu lub utrudnianiu czynności kontrolnych, podejmowanych przez uprawnione organy.

Otóż Kodeks karny, w art. 225 uznaje za przestępstwo zachowanie polegające na udaremnianiu lub utrudnianiu wykonywania czynności służbowej przez osobę uprawnioną do kontroli. Penalizacja dotyczy jednak wyłącznie zachowań polegających na udaremnianiu lub uchylaniu się od kontroli w zakresie:

- ochrony środowiska (art. 225 § 1 k.k.),

-inspekcji pracy (art. 225 § 2 k.k.)

- przewidzianym w rozdziale 1 e ustawy z dnia 24 lipca 1999 r. o Służbie Celnej (Dz. U. z 2004 r. Nr 156, poz. 1641, z późn. zm.). Przedmiotem ochrony w tym przypadku jest prawidłowość czynności służbowych w zakresie przestrzegania przepisów dotyczących legalności wykonywania pracy przez cudzoziemców, prowadzenia działalności przez cudzoziemców oraz powierzania wykonywania pracy i innej pracy zarobkowej cudzoziemcom (art. 225 § 3 k.k.). Przestępstwo to zagrożone jest karą pozbawienia wolności do lat 3.

Ponadto ustawa z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz.U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zmianami) w art. 98 przewiduje karalność wykroczenia polegającego między innymi na uchylaniu się od kontroli, lub utrudnianiu jej prowadzenia w szczególności poprzez nieprzedstawienie potrzebnych do kontroli dokumentów. Obecnie w Sejmie prowadzone są prace nad projektem ustawy o zmianie ustawy o NIK (druk nr 1349), przewidującym zmianę treści tego przepisu w ten sposób, że zachowanie w nim opisane

byłoby przestępstwem zagrożonym karą grzywny, ograniczenia wolności lub pozbawienia wolności do lat 3.

W uzasadnieniu do projektu wskazano, iż: „W dotychczasowym stanie prawnym zachowanie polegające na udaremnianiu lub utrudnianiu kontroli jest kwalifikowane, jako wykroczenie. Tymczasem, takie samo zachowanie, lecz dotyczące kontroli podjętej przez organy właściwe w sprawach ochrony środowiska oraz w zakresie inspekcji pracy jest - w myśl art. 225 Kodeksu karnego - kwalifikowane jako występki. Nie ma żadnego uzasadnienia, aby działalność kontrolna podejmowana przez naczelny organ kontroli państwowej była słabiej chroniona niż działalność kontrolna chroniona w powołanym art. 225 k.k. Dlatego w zmienionym art. 98 zaproponowano zaostrenie penalizacji i kwalifikowanie utrudniania kontroli jako występku.”

Jako wykroczenie traktowane jest także uniemożliwianie lub utrudnianie przeprowadzenia czynności kontrolnych przez:

- inspektora Państwowej Inspekcji Handlowej (art. 39 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o Inspekcji Handlowej, Dz. U. z 2001 r., Nr 4, poz. 25 ze zmianami),
- Inspekcję Weterynaryjną (art. 37 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, Dz.U z 2007 r., Nr 121, poz. 842 ze zmianami),
- pracowników urzędów żeglugi śródlądowej (art. 58 pkt 7 ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r., Dz. U. z 2006 r. Nr 123, poz. 857 ze zmianami),
- Państwową Inspekcję Ochrony Roślin i Nasiennictwa (art. 107 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. o ochronie roślin, Dz. U. z 2008 r. Nr 133, poz. 849 ze zmianami),
- Państwową Inspekcję Sanitarną (art. 38 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Dz.U. z 2006 r. Nr 122, poz. 851 ze zmianami),
- organy właściwe w zakresie kontroli wyrobów budowlanych wprowadzonych do obrotu (art. 35 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o wyrobach budowlanych, Dz.U. Nr 92, poz. 981 ze zmianami),
- organy administracji architektoniczno - budowlanej i nadzoru budowlanego (art. 91 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane, Dz. U. z 2006 r. Nr 156, poz. 1118 ze zmianami).

Karze pieniężnej nakładanej w trybie postępowania administracyjnego podlega osoba uniemożliwiająca lub utrudniająca przeprowadzenie kontroli przez organy Inspekcji Handlowej lub Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno - Spożywczych na podstawie ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych (Dz.U. z 2005 r. Nr 187, poz. 1577 ze zmianami).

Odrębnie należy wspomnieć o przepisach karnych zawartych w ustawie z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu wprowadzaniu do obrotu finansowego wartości majątkowych pochodzących z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł oraz o przeciwdziałaniu finansowaniu terroryzmu (Dz.U. z 2003 r., Nr 153. poz. 1505 ze zmianami). Zgodnie bowiem z art. 36 tej ustawy odmowa przekazania Generalnemu Inspektorowi Informacji Finansowej informacji lub ujawnienia dokumentów, a także przekazanie Generalnemu Inspektorowi informacji nieprawdziwych lub

zatajenie prawdziwych danych dotyczących transakcji, rachunków lub osób stanowi przestępstwo zagrożone karą pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Art. 37 powołanej ustawy przewiduje typ kwalifikowany tego występku, kiedy to zachowanie określone w art. 36 powoduje wyrządzenie znacznej szkody - w takim przypadku sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8. Natomiast udaremnianie lub utrudnianie czynności kontrolnych stanowi - stosownie do treści art. 37a ust. 1 - wykroczenie zagrożone karą grzywny.

Przestępstwem jest także działanie opisane w art. 132 ustawy z dnia 6 września 2001 r. - Prawo farmaceutyczne (Dz.U. 2008 r., Nr 45, poz. 271 ze zmianami), polegające na udaremnianiu lub utrudnianiu czynności służbowych osobom uprawnionym do prowadzenia kontroli w zakresie inspekcji farmaceutycznej. Czyn taki zagrożony jest karą grzywny, pozbawienia wolności do lat 2 lub obydwojoma tymi karami łącznie.

Z kolei Kodeks karny skarbowy, w art. 83 § 1 przewiduje karę grzywny do 720 stawek dziennych w stosunku do każdego, kto osobie uprawnionej do przeprowadzenia czynności sprawdzających, kontroli podatkowej, kontroli skarbowej lub czynności kontrolnych w zakresie szczególnego nadzoru podatkowego udaremnia lub utrudnia wykonanie czynności służbowej, w szczególności, kto wbrew żądaniu tej osoby nie okazuje księgi lub innego dokumentu dotyczącego prowadzonej działalności gospodarczej lub księgę lub inny dokument niszczy, uszkadza, czyni beużytecznymi, ukrywa lub usuwa. W przypadku mniejszej wagi sprawca odpowiada za wykroczenie skarbowe zagrożone karą grzywny (art. 83 § 2 k.k.s.).

Natomiast w przypadku innych organów sprawujących funkcje kontrolne, utrudnianie lub uniemożliwianie przeprowadzenia przez ich organy czynności o charakterze kontrolnym przewidzianych prawem nie jest sankcjonowane w żaden sposób. Do tej kategorii organów należą tak istotne jak: Centralne Biuro Antykorupcyjne, Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych, a także Rzecznik Praw Obywatelskich.

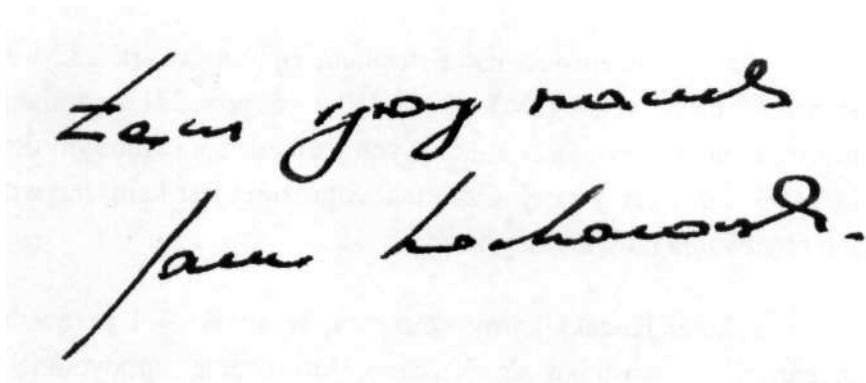
Moim zdaniem opisana powyżej sytuacja jest trudna do zaakceptowania. Przede wszystkim niezrozumiałe wydaje się uznanie za przestępstwo lub wykroczenie czynów polegających na udaremnianiu lub uchylaniu się od czynności o charakterze kontrolnym wykonywanych przez jedne organy, z jednoczesnym nieuznaniem za naruszenie prawa takich samych zachowań w stosunku do innych organów.

Ponadto, za godzące w sferę pewności prawa, a zatem i w prawa oraz wolności obywatelskie uważam rozproszenie przepisów nakładających sankcję karną za omawianą kategorię zachowań w różnych ustawach.

Wskazane byłoby zatem takie znowelizowanie art. 225 Kodeksu karnego, aby ujedynolicił on kwestię odpowiedzialności karnej za czyny polegające na udaremnianiu lub utrudnianiu wykonania czynności służbowych przez osoby lub organy do tego uprawnione. Zasadnym wydaje się również, aby prawnokarnej ochronie podlegały także czynności kontrolne wykonywane przez pracowników Centralnego Biura Anty korupcyjnego, Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych oraz

Rzecznika Praw Obywatelskich. Przemawia za tym argumentacja zawarta w cytowanym uzasadnieniu do projektu ustawy o zmianie ustawy o Najwyższej Izbie Kontroli.

Przekazując Panu Ministrowi powyższe rozważania zwracam się z uprzejmą prośbą o przeanalizowanie przedstawionego problemu i rozważenie podjęcia działań legislacyjnych mających na celu wyeliminowanie stwierdzonych nieprawidłowości.

Zuzanna Gajowska
pan Lechowski.